

hac proba uerentur, ſine ulla Dei invocatione, ſine ullo ritu, pietatis aliquid præſente. Quod contigiſſe credo, quod nulli Sacerdotes benedictionem aquæ ad hanc probationem alioſq; ritus impendere uellent ob Decretum Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. in Cap. 9. *Ne Clerici vel Monachi ſecularibus negot.* quo ſtatutum eſt, nec ullus Subdiaconus, Diaconus vel Sacerdos purgationi, aquæ ſeruentis vel frigidæ, ſeu ferri candentis ritum, cuiuſlibet benedictionis aut conſecrationis impendat.

XXXIX. Interim & hanc probam ut ſuperſtitioſam & illicitam multis reſellit ibidem Delrio 9. 5. atque hodie uno conſenſu reprobandur, & exulant hic à iudiciis huiuſmodi vulgares probationes; uti teſtantur Damhouderus in Praxi rerum crim. c. 4. 3. Xypæus loco mox citato, aliique paſſim Pragmatici.

XL. Poſt nihilominus ex his omnibus concludi, quàm fallax ſit argumentum ex praxi multorum in Eccleſia etiam publicis aliquorum legibus probatâ, & ritibus publicis exornatâ peritum. Cum hic ſimilem uideamus pluribus ſæculis uſitatam, tandem ut ſuperſtitioſam, & Dei tentatiuam improbatam.

XLI. Præter has vulgares probationes, fuit jam pridem alia uſitaſſima, quâ infamati, præſertim Eccleſiaſtici, de crimine, ſeſe expurgare iubebantur. In præſcis enim Eccleſiæ Catholice temporibus tanta erat Patribus hõnori, ſtatu cura, ut nedum in Clericis aperta crimina non tollerent, ſed neq; ſuſpicionem ſeu infamiam criminis ſuſtinere uellent, ait Ignatius Lopez in ſua Praxi Can. crim. c. 148. atq; ideò ait, contra quos de crimine infamia, aut grave ſcandalum ſeu uehemens ſuſpicio ſurgebat, purgationem Canonice indicendam decreuerunt.

XLII. Hæc autem purgatio plerumque fieri ſolebat præſtito iuramento de innocentia, tactis ſacroſanctis Euangelii, vel Sanctorum Reliquiis.

Apud S. Gregorium *lib. 2. indiſt. 10. epiſt. 23.* legitur, quòd cum de quodam Epifcopo *ſuſtineretur rumor* Ipargetetur, & facta diſticta in quaſitione de iis quæ Iparfa fuerant nullam in eo de iis culpam inueniſſet: Sed ne quid uideretur omiſſum (ait) quòd noſtro potuiſſet dubium cordi remanere, ad Beati Petri Sacraſſimum Corpus diſticta eum ex abundantia fecimus ſacramenta præbere. Integer textus Gregorii extat apud Gratianum *cauſ. 2. quaſt. 3. Can. 6.*

Rurſus *lib. 6. epiſt. 18.* Sanctus Gregorius cuidam Diacono ſcribit, quòd ſi de ipſo aliqua fuſſent nuntiata quæ officii ipſius propoſitum non leuiter macularent: ac propterea curæ ſibi fuſſet, ea diu ac ſubtili inueſtigatione perquirere; ac dein ſubjungit: & quoniam nil quòd tibi noceret inuenimus; ne qua de his quæ dicta fuerant, ſuſpicio remaneret, ad pleniffimam te ſatiſfactionem, ſi ab eis inſons exiteris, ad ſacraſſimum corpus Beati Petri Apoſtolorum Principis diſticta fecimus Sacramenta præbere.

Pluribus aliis locis de hac purgationis ſpecie agit S. Gregorius; atque ſignanter *lib. 7. ind. 2. epiſt. 80.* committit cauſam cuiuſdam Maximi Epifcopo Ravennæ, cum hac clauſula: Si idem Maximus coram uobis & Chartulario noſtro de ſimonia hæreſi præſtito ſe ſacramento purgauerit, atque de aliis ante corpus S. Apollinaris, ſicut ſcripſimus, tantummodo requiſitus liberum ſe eſſe reſponderit.

XLIII. Cum autem infamatus de crimine in ea purgatione per ſacramentum ſive juſjurandum conſtituatur quaſi iudex in propria cauſa; ideoq; purgatio hæc uideretur exigui ponderis ad probandam innocentiam infamati; præſertim quòd qui aliis enormibus criminibus ſe inquinare auſi ſunt, haud difficileſter his perjurium ad euadendas penas eſſent adjecturi; ideo & Veteribus jam pridem placuit, ut non ſolus infamatus ſuam innocentiam interpoſito ſacramento ſive juſjurando aſſereret; atque hoc modo ſe à criminis infamia, vel ſuſpicione purgaret; ſed exigebantur

illa ſacramenta ab infamatis cum tribus, aut quinque, aut ſeptem Collegiſ ſui ordinis, ut loquitur Ivo Carnotenſis *e-piſt. 54. & 206.*

XLIV. Sub nomine Synodi Agathenſis reſert Gratianus *cauſ. 2. qu. 3. Can. 12. & in Cap. 2. De Purgat. Canon.* Si Accuſatores legitimi non fuerint, qui ejuſ (Presbyteri) crimina manifeſtis iudiciis probare contenderint, & ipſe negauerit, tunc ipſe cum ſociis ſeptem ejuſdem Ordinis (ſi ualeat) à crimine ſeipſum expurget. Diaconus uero, ſi eodem crimine accuſatus fuerit, cum tribus ſe expurget.

XLV. Si ſatis conſtaret, Decretum hoc eſſe Synodi Agathenſis, quæ habita eſt anno 506. dubitari non poſſet de antiquitate huiuſ ritus; ſed cum inter uulgatos Canones huiuſ Synodi Decretum hoc non reperitur; atque in collectione Conciliorum rejiciatur ad calcem Synodi extra numerum Canonum, nihil certi pro antiquitate huiuſ ritus hinc ſtatu poteſt.

XLVI. Indubitatum nihilominus eſt, ritum hunc purgationis eſſe antiquum; ejuſq; tamquam jam uſitati ſæpius meminit Gregorius Turonenſis, ac ſignanter *lib. 8. Hiſt. Francorum c. 9. & 40.* & in Capitularibus Regum Francorum frequens occurrit mentio huiuſ purgationis, atq; ſignanter *lib. 3. c. 9.* ſtatuitur, ut accuſati de conſpiratione, ſi liberi homines fuerint iurent cum IDONEIS JURATORIBUS hoc pro malo non feciſſe. Et in lege Salica *tit. 50. CONJURATORES* dicuntur. Et *lib. 5. Capitular. c. 52. & 62. SACRAMENTALES*, in uerbis: Quod ſi negare uoluerit, cum duodecim ſacramentalibus iuret. Et alio loco *iuret cum ſuis SACRAMENTALIBUS.*

XLVII. Debeant ergo unâ cum infamato alii teſtes iurare. Cum autem conſtet, manum ſemper fuſſe ſymbolum fidei; atque ideo in iudiciis, & contractibus, ubi fides adicitur manus porrigi, in ſignum fidei, ſolium quoque fuit: uti & hodie, porrectis manibus iuratur, indeque nihil frequentiùs in antiquis legibus, quàm manu quinta, manu ſexta, ſeptima uel duodecima ſe purgare; id eſt, quinque, ſex, ſeptem uel duodecim adhibitis juratoribus.

Hoc ſenſu accipitur in *Cap. 8. De Purgat. Canon.* ubi mandat Pontifex cuidam Epifcopo, quatenus u accuſatores idonei non apparuerint, ut cum ſeptima aut quinta manu ſui Ordinis (ſicut expedire cognoveritis) per purgationem Canonice innocentiam ſuam oſtendat, ipſi iungas. Et *Cap. 5. eod.* injungitur cuidam Epifcopo, quòd, *tertia manu ſui Ordinis, & quarta* Abbatum & Religioſorum Sacerdotum, de Simonia debeat ſe purgare.

XLVIII. Et in *Cap. 10. eod.* Innocentius III. ſcribit Senonenſi Archiepiſcopo: Attendentes autem uulgatam infamiam, grave ſcandalum, & uehementem ſuſpicionem ex teſtium dictis obortam, quæ contra Decanum facere uidebantur, quàm propter eorum quodlibet ei eſſet purgatio indicenda, & ſervantes juſtitiæ, & mollientes ritum, purgationem ei quarta decima manu ſui Ordinis duximus indicendam.

XLIX. Hi compurgatores non debent iurare, quemadmodum ipſe infamatus de ueritate, ſed id ſolum tenentur juſjuramento firmare, quòd ueritatem credunt eum dicere, qui purgatur; uti ſcribit Innocentius III. in *Cap. 13. eod.* uel ut idem Pontifex exprimit in *Cap. ſin. eod.* quòd credunt eum uerum iuraſſe.

L. Hunc

L. Hunc tenorem purgationis exprimens Pontifex in *Cap. 5. eod.* ait: Poſt purgationis tenor erit huiuſmodi. Epifcopus [infamatus de Simonia] iurabit primum ſuper Sancta Dei Evangelia, quòd pro Eccleſia Sancti Petri Presbytero P. danda, nec ipſe per ſe, nec per ſubmiſſam perſonam, nec aliquis pro eo ſe ſciente pretium recepit; deinde purgatores ſupra Sancta Dei Evangelia iurabunt, quòd ipſi credunt eum uerum iuraſſe.

LI. Ut autem compurgatores huiuſmodi teſtimonium de infamato reddere queant, debet ipſis uita & conuerſatio infamati apprimè eſſe nota; ut ex illa ſundatam conjecturam concipiant, ipſum reuera crimen, de quo infamatur, non commiſiſſe; ac proinde reuera credere, ipſum uerum iuraſſe, quemadmodum expreſſit Pontifex in *Cap. 7. eod.* dicens: Ut autem idonei appareant, necelle eſt, ut ejuſ, quem purgare debent, uita & conuerſationem agnoſcant. Et in *Cap. 10. eod.* uult Innocentius III. ut Compurgatores ſint, qui conuerſationem & uita ipſius non tam moderno tempore uerint, quàm tranſacto: ſi niamum crimen, de quo infamatur, dicatur, tranſacto tempore commiſſum, uti exponit Pauormitanus.

LII. Uteriuſ ut Compurgatorum teſtimonium fidem addat iuramento & aſſertioni infamati, requiritur ut hi ſint illius honeſtatis & opinionis, ut uerifimile ſit, eos nolle amore uel odio ſeu obtenta pecunia pejerare, ut loquitur Pontifex in *Cap. 7. eod.* ſive ut ſint fide Catholici & uia à probati; quemadmodum dicitur in *Cap. 10. eod.*

LIII. Hanc purgationem etiam in Curiis ſecularibus olim in Belgio notam fuſſe probant antiquæ tabule Legum Brabantie, quas anno 1312. dedit Joannes II. Dux Brabantie, quemadmodum notat Zypæus in *Jure Novo De Purgat. Canon. n. 1.*

LIV. In Concordatis inter Epifcopum Cameracenſem & Conſiliarios Hannonie anno 1441. art. 25. conuentum eſt, quòd in caſu uehementis ſuſpicionis, aut notorie infamtionis, unde oriri poſſet grave ſcandalum Officialis poterit etiam contra laicum purgationem more conſueti indicere. Hæbetur hoc Concordatum *parte 1. Edit. Brab. hb. 1. tit. 1. c. 3.*

LV. Uſus huiuſ purgationis in Curiis Eccleſiaſticiſ etiam

num ſuper eſt; in ſæcularibus uix apparet; quamquam Damhouderus in *Praxi Rerum Crim. c. 44.* dicit, quòd ad imitationem Curiarum Eccleſiaſticarum, ſubinde etiam in tribunalia ſæcularia ſeu prophana in Flandria, nec non aliis in locis hæc forma purgationis utantur.

LVI. Quin & teſte Zypæo loco citato, etiam in Curiis Eccleſiaſticiſ rarior ejuſ eſt uſus. Teſtatur quoq; Ignatius Lopez in annotatione ad c. 148. *Practice Can. Crim.* Bernardi Dias, quòd non facile per Iudices Eccleſiaſticiſ Canonice purgatio indicenda ſit, cum fragilis, fallax, & incerta ſit; eò quòd ab hominum iudicio dependeat. Quòd in cauſis fidei Madriliana inſtructione c. 17. his uerbis definitum eſt. Ob malitiam humanam purgatio Canonice, periculoſiſſimum eſt remedium, præſertim his temporibus. Ideoque non multum eſt in uſu, quare utendum raro, & cum magna cauſa.

LVII. Illud quoque certum, purgationem hanc non eſſe indicendam, niſi ubi dubium eſt, num infamatus reuera crimen commiſerit; & uita ordinariâ ueritas tegeat nequit, quemadmodum in reſatis Epiftoſis S. Gregorii manifeſtum eſt; & ſæpius Pontifices reſponderunt, ac ſignanter in *Cap. 3. & 15. De Purgat. Canon.* atque uno conſenſu tradunt Canonice, dicentes, purgationem hanc eſſe remedium ſubſidiarium indagandæ ueritatis, deficientibus aliis remediis.

LVIII. Quin & Iudices merito in indicenda hac purgatione circumſpecti eſſe debent, ne tam facilis indicendo ſacrilegii & perjurii participes efficiantur. Et enim cum homines, qui magnorum criminum ſuæ Rei, aut fuerint propter utilitatem aut uoluptatem, quas in criminibus quaſiuerunt, grauiter impingere in legem æternam ejuſmodi crimina prohibentem, magnopere timendum eſt, ne ut ſupplicium & infamiam, quæ ob crimina commiſſa imminent euadant, pejerare audeant. Facile eſt hinc uidere, quàm ſæpe ſacrilegum ſit ab ejuſmodi criminoliſ expetere, ut iuramento ſe purgent, cum, ſi non certum, ſit ſaltem admodum uerifimile, quòd pejerabunt, ſi crimen reuera commiſerint.

Temerarium proinde eſt credere quòd tale crimen non commiſerint, quia jurant ſe non commiſiſſe.

TITULUS IX.

De Sententiis, earumque Executione.

CAPUT I.

De Sententia definitiua, Interlocutoria, & provisionali.

- 1 Quid ſententia; & quid res iudicata?
- 2 Sententia alia definitiua, alia interlocutoria.
- 3 Deſcribitur ſententia definitiua; & quare hæc ſola proprie dicatur ſententia?
- 4 Quid ſententia interlocutoria?
- 5 Exempla aliqua utruſque ſententia.
- 6 Sententia interlocutoria eſt duplex.
- 7 Exponitur, quando ſit interlocutoria habens vim definitiua.
- 8 De hac interlocutoria loquitur Synodus Trid. ſeſſ. 24. cap. 20. de Reformat.
- 9 Expreſſit Synodus præcipuum iudicium, è quo dignoſcitur, an habeat vim definitiua.
- 10 Plura exempla huiuſ ſententia exhibentur.
- 11 Sententia ſuper pleno poſſeſſorio in materia beneficiali eſt definitiua.
- 12 Recredencialis autem eſt merè interlocutoria.
- 13 Sententia provisionalis ſolet eſſe tantum ſimpliciter in-

- terlocutoria.
- 14 Quid ſit ſententia provisionalis; & cur ejuſ uſus inductus & cur dici nequeat definitiua?
- 15 Solet prouiſio decerni, ubi eſt periculum diminutionis cultus diuini.
- 16 In cauſa alimentorum frequenter eſt locus ſententia provisionali.
- 17 Prouiſio hæc faciendâ filio ſive in prima, ſive ſecunda inſtantiâ.
- 18 Poſeſt peti in qualibet parte litis.
- 19 Debet tamen actor probare filiacionem ſeu aliam qualitatem, aut ſaltem quaſi poſſeſſionem.
- 20 Prouiſio in cauſa portionis congrua eidem fundamento uincitur.
- 21 An Religioſo appellanti à Decreto Abbatis adjudicanda per provisionem neceſſaria ad proſequendam cauſam?
- 22 Utrum adjudicanda Religioſo accuſanti Abbatem ſuper indebita adminiſtratione Monafterii?
- 23 Qua in hiſce à Iudice cauenda.
- 24 Plures cauſe in quibus adjudicatur prouiſio remiſſiue.
- 25 Iudex in ſententia exprimere debet ſententiam dumtaxat eſſe provisionalem.
- 26 De jure prouiſio decerni poſeſt à Iudice cauſa principaliſ.